

Pääkirjoitus – Eikö mitään rajaa?

Rajatutkimuksessa (*border studies*) keskeinen rajan käsite on taipuisuutensa ansiosta löytänyt tiensä myös kirjallisuudentutkimukseen. Johan Schimanskin (2006, 53–56) mukaan rajoja voidaan kaunokirjallisissa teksteissä tarkastella tekstuaalisesta (tekstin rakenne), symbolisesta (eronteot kuten sukupuoli tai etnisyyt), ajallisesta (ihmiselämän eri vaiheet), epistemologisesta (tunnettu vs. tuntematon) sekä topografisesta (esim. valtion rajat) näkökulmasta. Usein nämä eri tasot limittyvät toisiinsa. Kuten Schimanski ja Stephen Wolfe (2007, 14) muistuttavat, rajat eivät ainoastaan luo eroja, vaan myös yhdistävät ja toimivat kohtauspaikkoina.

Vaikka vuoden ensimmäisen *Avain*-lehden artikkeleissa ei aina välttämättä eksplisiittisesti hyödynnettäisikään rajan käsitettä, niin erilaisia rajanvetoja ja -ylityksiä niissä kuitenkin tavalla tai toisella tarkastellaan.

Ralf Kaurasen, Olli Löytyn, Aura Nikkilän ja Anna Vuorinteen suomalaista sarjakuva-aktivismia vuoden 2015 ns. pakolaiskriisin kontekstissa käsittelevä artikkeli korostaa sarjakuvakulttuurin ylijärjaisuutta. Kysymykset topografisista ja kulttuurillisista rajoista sekä niiden ylittämistä ja pönkittämisestä ovat globaalin muuttoliikkeen keskiössä. Sarjakuva-aktivismi voidaan ymmärtää kosmopoliitin etiikan ilmentymänä.

Mikhail Oshukovin artikkeli käsittelee sitä, miten virallista kansallista oma-kuvaa piirretään nykyvenäläisessä lukion kirjallisuudenopetuksessa rajaamalla pois tiettyjä elementtejä ja korvaamalla ne tämänhetkiseen ideologiaan paremmin sopivilla. Rajanveto on tässä yhteydessä ylhäältäpäin ohjattua kansallisen (ja uskonnollisen) identiteetin rakentamista.

Kansallisten rajojen ylitys on keskeinen teema myös Mikko-Olavi Seppälän artikkelissa, joka kartoittaa virolaisen näytelmän välittämistä, esittämistä ja vastaanottoa Suomessa 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla. Maiden teatterisuhteet rakentuivat aktiivisten kulttuurivälittäjien toiminnan varaan; he mahdollistivat näytelmien kielelliset ja kulttuurilliset rajanylitykset.

Tero Tähtisen maiseman käsitettä kiinalaisessa luontorunoudessa tarkasteleva artikkeli puolestaan tuo esille sen, kuinka kiinalaisessa Tang- ja Song-dynastioiden aikaisessa runoudessa ihmisen ja maiseman välinen raja häipyä tavalla, joka kyseenalaistaa perinteisen länsimaisen tavan havainnoida ympäristöä subjekti/objekti-jaottelun pohjalta. Kiinalaisessa luontorunoudessa ”katsoja” sulautuu ”maisemaan”.

Oppiaineiden ja tieteenalojen rajojen ylityksiä pohditaan puolestaan tarinankerronnan, kokemuksellisuuden ja kulttuurisen muistin teemoihin keskittyvän monitieteisen tutkimuskeskus SELMAN esittelyssä. Numeron täydentävä Anna-Leena Toivasen konferenssiraportti Liègen yliopistossa toukokuussa

2018 järjestetystä symposiumista tuo esille keskuksen ja periferian käsitteiden välistä rajankäyntiä jälkikolonialisen Euroopan kontekstissa. Lisäksi Elli-Mari Aholan arviossa Jyrki Korpuan teoksesta *Lajivirren laulamaa – Kalevala ja kirjallisuus* rajat ylittävät, kun käsitellään *Kalevalan* kansainvälisyyttä.

Anna-Leena Toivanen & Joel Kuortti

Lähteet

- Schimanski, Johan 2006. Crossing and Reading: Notes Towards a Theory and a Method. *Nordlit* 19: Grenser, 41–63. DOI: <https://doi.org/10.7557/13.1835> (15.2.2019).
- Schimanski Johan ja Stephen Wolfe 2007. Entry points: An introduction. Teoksessa *Border Poetics De-limited*. Toim. Johan Schimanski ja Stephen Wolfe. Hannover: Wehrhahn, 9–26.